

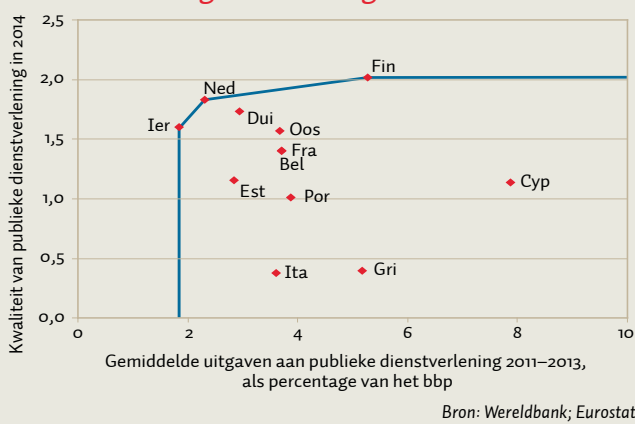
Doelmatigheid van publieke dienstverlening in eurogebied INTERNATIONAAL

In 2015 besloegen de overheidsuitgaven in de eurozone bijna de helft van het totale bbp. Het is derhalve belangrijk om de doelmatigheid van overheidsuitgaven geregeld tegen het licht te houden. Begin februari hebben de lidstaten in de Eurogroep een thematische discussie gevoerd over de kwaliteit en de houdbaarheid van overheidsfinanciën. Om de doelmatigheid van overheidsuitgaven inzichtelijk te maken kunnen prestatie-indicatoren worden afgezet tegen inputindicatoren. Doelmatigheid kan vervolgens worden gedefinieerd als zo veel mogelijk output genereren met bepaalde middelen of – vice versa – als het genereren van een bepaalde output tegen zo laag mogelijke kosten.

De figuur zet de uitgaven aan publieke diensten in een aantal eurolidstaten tussen 2011 en 2013 af tegen de kwaliteit van publieke dienstverlening in 2014. De indicator voor de kwaliteit van publieke diensten omvat de uitkomsten van enquêtes in de verschillende lidstaten. Respondenten werd gevraagd de kwaliteit van de overheidsdiensten te indiceren op een schaal van –2,5 (zwak) tot +2,5 (sterk). De uitgaven aan publieke dienstverlening bestaan uit salarissen en andere uitvoeringskosten, en zijn uitgedrukt als percentage van het bbp. Normaliter worden rentelasten en uitgaven aan R&D en ontwikkelingshulp ook geclassificeerd als uitgaven aan publieke dienstverlening. Omdat deze kostenposten niet direct verband houden met de kwaliteit van publieke dienstverlening, zijn deze kosten in de figuur buiten beschouwing gelaten. Door een lijn te trekken door de drie best presterende lidstaten kan een efficiëntiegrens worden aangegeven. In lidstaten die zich ver van de efficiëntiegrens bevinden, is er ruimte voor kwaliteitsverbetering en kostenbesparing. Dit is onmiskenbaar het

geval in Cyprus, Griekenland en Italië. Voor Italië geldt weliswaar dat het uitgavenniveau niet bovengemiddeld is, maar dat Oostenrijk, Frankrijk en België niettemin tegen dezelfde kosten een beduidend hogere kwaliteit van publieke dienstverlening leveren. Een discussie in de Eurogroep over de doelmatigheid van overheidsuitgaven kan bijdragen aan een gezamenlijke inzet voor verbetering van de kwaliteit en houdbaarheid van overheidsfinanciën in het eurogebied. **TOEP VAN DIJK EN JESPER HANSSON (MINISTERIE VAN FINANCIËN)**

Efficiëntiegrens uitgaven aan publieke dienstverlening in het eurogebied

Negatieve spaarrente en spaargedrag

De Europese Centrale Bank (ECB) heeft recentelijk de rente verder verlaagd. Consumenten beginnen zich zorgen te maken dat dit resulteert in een negatieve rente op spaartegoeden. De AFM heeft in haar consumentenpanel onderzocht hoe men zegt te gaan reageren als men moet gaan betalen voor sparen. Ongeveer een derde van de 763 geraadpleegde consumenten geeft aan hun spaargeld geheel of gedeeltelijk fysiek te gaan bewaren (figuur). Een op de vijf consumenten (20 procent) geeft aan het spaargeld te gaan gebruiken om te beleggen en nog eens een op de vijf (18 procent) zou (een deel) van de schulden aflossen. Slechts 12 procent van de consumenten zou het spaargeld op de spaarrekening laten staan en 5 procent zou het spaargeld gebruiken voor consumptieve doeleinden.

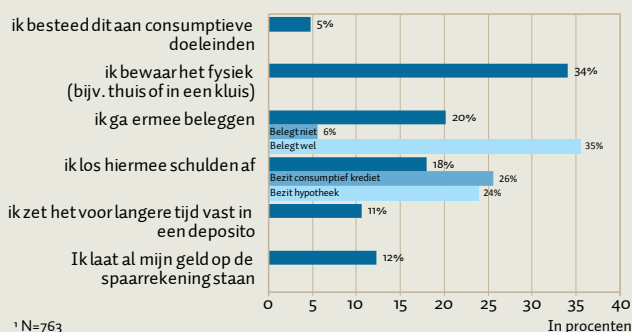
Ongeveer de helft van de respondenten belegt momenteel niet. Zij geven er de voorkeur aan om spaargeld fysiek te bewaren wanneer de rente op spaarrekeningen negatief zou worden (39 procent). Beleggende consumenten kiezen minder vaak voor deze optie (29 procent); zij kiezen er voornamelijk voor het spaargeld te gaan gebruiken voor beleggen (35 procent). Slechts 6 procent van de niet-beleggers zou het spaargeld hiervoor gebruiken.

Het aflossen van schulden zou financieel gezien over het algemeen de verstandigste keuze zijn als de consument naast spaargeld ook schulden heeft. Een kwart van de consumenten met een hypotheek (24 procent) en consumptief krediet (26 procent) geeft aan het spaargeld te gaan gebruiken om schulden af te lossen. Slechts 5 procent van de consumenten zonder hypotheek zou het spaargeld hiervoor gebruiken en 17 procent

van de consumenten zonder consumptief krediet.

Uit dit onderzoek blijkt dat de negatieve spaarrente kan resulteren in een grote groep consumenten die cash gaat aanhouden in huis. De vraag is echter of consumenten bij een negatieve spaarrente ook daadwerkelijk het spaargeld van de rekening halen voor andere doeleinden. Wellicht dat we dit in de nabije toekomst in de praktijk kunnen toetsen. **MARK POOTERS EN WILTE ZIJLSTRA (AFM)**

Wat is het meest waarschijnlijke dat u met uw spaargeld gaat doen als de rente op spaarrekeningen negatief wordt?¹

Bron: AFM Consument&Panel

Koopkracht van ouderen flink gedaald tijdens crisis

PENSIOENEN

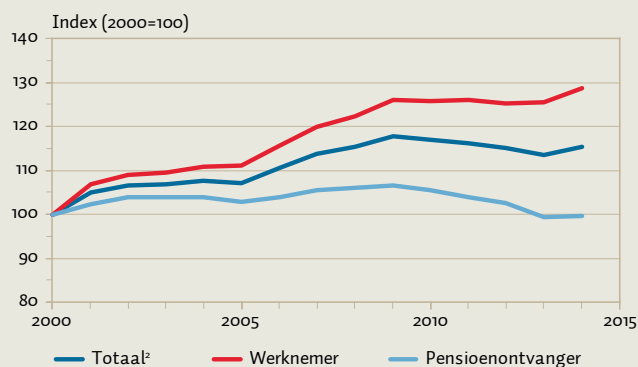
Mensen die nu met pensioen gaan, hebben vaak een hoger inkomen dan hun voorgangers. Zo bedroeg de gemiddelde koopkracht van 65+-huishoudens in 2000 21.600 euro en in 2014 23.400 euro (beide naar prijspeil 2014). De 65-plussers van 2014 hadden dus 4 procent meer te besteden dan die van 2000. Deze stijging van de gemiddelde koopkracht kwam vooral tot stand doordat vrouwen die nu met pensioen gaan, vaker een eigen pensioen hebben opgebouwd

dan voorgaande generaties, en doordat jongere generaties gemiddeld een hoger aanvullend pensioen hebben opgebouwd dan oudere generaties. Zijn mensen eenmaal met pensioen, dan is de ontwikkeling van hun koopkracht met name afhankelijk van de ontwikkeling van het prijspeil, wijzigingen in de premie- en belastingwetgeving en van de ontwikkeling van hun AOW en aanvullend pensioen. Voor alleenstaande gepensioneerden maakten de AOW en het aanvullend pensioen in 2014 tezamen ruim 85 procent van het bruto-inkomen uit.

Als we de *ontwikkeling* van de koopkracht bepalen van gepensioneerden, ontstaat dan ook een ander beeld: in plaats van een koopkrachtstijging van 4 procent tussen 2000 en 2014 constateren we voor hen per saldo een lichte daling. Tot 2009 profiteerden gepensioneerden nog van de gunstige economische ontwikkeling, maar sinds de financiële crisis hebben zij flink aan koopkracht ingeboet. Dit kwam met name doordat veel pensioenen niet langer geïndexeerd en soms zelfs gekort werden. In 2014 nam de koopkracht van gepensioneerden na vier jaar daling op rij, weer gering toe.

Werknemers gingen er in de periode 2000–2014 wel flink op vooruit. Tussen 2000 en 2009 zagen zij hun koopkracht sterk toenemen. Zij profiteren meer van een gunstig economisch tijdstip dan gepensioneerden: onder meer door het vinden van een beter betaalde baan en incidentele loonstijgingen boven de loonontwikkeling volgens de cao weten zij dan hun koopkracht te verbeteren. De crisis had voor hen die aan het werk bleven slechts een gering negatief effect op hun koopkracht. ■ **WIM BOS** (CBS)

Koopkrachtontwikkeling, 2000–2014¹

¹ Op basis van jaarlijkse mediane koopkrachtmutatie, bij gelijkblijvende inkomensbron
² Inclusief zelfstandigen en overige uitkeringsontvangers

Bron: CBS

Toename kennismigranten via Kennismigrantenregeling

ARBEIDSMARKT

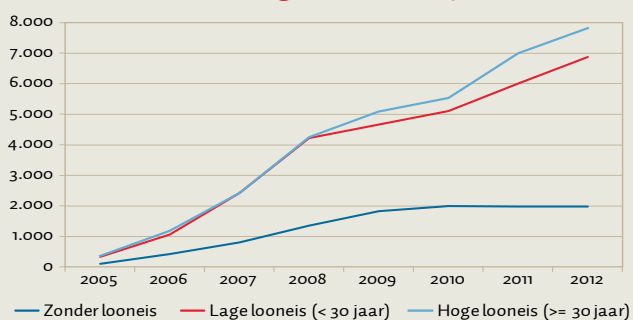
Ingezetenen van de Europese Unie (EU) hebben het recht zich als arbeidsmigrant in Nederland te vestigen, dan wel diensten in Nederland aan te bieden als werknemer van een buitenlands bedrijf. Arbeidsmigranten van buiten de EU hebben een verblijfs- en werkvergunning nodig om in Nederland te mogen werken. Dat maakt het mogelijk om het aantal en soort arbeidsmigranten van buiten de EU beleidsmatig te beïnvloeden. Voor zogenaamde kennismigranten bestaan er maar liefst zeven verschillende toelatingsregelingen, waarvan de Kennismigrantenregeling verreweg de belangrijkste is.

De Kennismigrantenregeling bestaat sinds december 2004 en biedt een relatief snelle en heldere procedure voor het verkrijgen van een verblijfs-

vergunning. De belangrijkste voorwaarde is een minimumlooneis en een dienstverband bij een in Nederland erkende werkgever. De looneis ligt een stuk hoger dan het gemiddelde loon in Nederland. Het idee daarachter is dat het loon dat arbeidsmigranten verdienen bij een Nederlandse werkgever de mate van arbeidsproductiviteit uitdrukt en daarmee de waarde van deze arbeidsmigrant voor de Nederlandse economie. In de praktijk is er sprake van twee verschillende looneisen, een lagere voor arbeidsmigranten die voor hun dertigste in Nederland komen werken en een hogere voor arbeidsmigranten die vanaf hun dertigste in Nederland komen werken. Arbeidsmigranten die aan het werk gaan bij een Nederlandse universiteit hoeven niet te voldoen aan een looneis.

De figuur laat zien dat het aantal arbeidsmigranten dat via de Kennismigrantenregeling naar Nederland is gekomen de eerste jaren steeds verder is toegenomen. Alleen in de eerste jaren na 2008 vertraagde die toename enigszins, waarschijnlijk als gevolg van de kredietcrisis. Het gaat hier om de eerste verblijfsvergunning die door arbeidsmigranten is aangevraagd, dus inclusief de migranten die inmiddels een andere (permanente) verblijfsvergunning hebben, maar exclusief migranten die via een andere regeling naar Nederland zijn gekomen. Opvallend is dat de hogere looneis voor 30-plussers geen groot obstakel lijkt te vormen: het aantal kennismigranten vanaf 30 jaar ontwikkelt zich sneller dan het aantal kennismigranten tot 30 jaar waarvoor een lagere looneis geldt. Tussen 2004 en 2012 zijn er bijna 75.000 kennismigranten toegelaten tot de Nederlandse arbeidsmarkt, waarvan het merendeel 30 jaar of ouder was en voldeed aan de hogere looneis. ■ **ARJAN HEYMA** (SEO ECONOMISCH ONDERZOEK)

Het aantal kennismigranten naar jaar

Bron: CBS Microdata; SEO Economisch Onderzoek